

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzandók.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; Berde **Aron**, Szabó **Sámuel**, Szentgyörgyi **József**, Vörös **Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Havi emlékeztető. October. — Az orsz. magyar kertészeti egyesületről, a décsi első vándorgyűlés alkalmából, Szabó Sámuel. — A nemzetközi szőlőismei bizottság működése, Gamauf Vilmos. — Malomvám-örlési ellenőr, Szabó József. — A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet. — A Phylloxera Erdélyben van! — Vidéki gazd. tudósítás: Ilyefalva. — Melléklet. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető.

October.

Ház és udvar körüli teendők, leginkább a tisztaság fenntartására szorítkoznak; a lakhelyek kívül-belül kimeszeltetnek.

Kazlak, boglyák teteje élesre fedve tartandó.

Vetőmag rostálása és elvetés előtti csávázása (páczolása) főgondjaink egyike.

Kamra, pincze szellőztetik. Száraz homokról idejében gondoskodunk.

Szecska- és répavágót használható állapotba helyezjük.

A téli liszt-szükséglet e hónapban beszerzendő, nehogy a rozsz útakon állatainkat kinezik, vagy a vizimalmok elfagyása miatt szükségét szenvedjünk.

Téli tüzelőről gondoskodunk, nehogy a hideg által meglepetessünk.

Cséplés, ha el nem végeztetett, teljes erővel folytatandó. Szántóföld. Szántás, vetés az összes ígás és kézi erőt foglalkoztassa.

A gazda ez időben ne ismerjen fáradságot, hanem fogjon hozzá testtel-lélekkel, mert ha idejében czélszerűen megmivelt talajba vet és ha az időszaki viszonyok csak némileg kedveznek, jó termést várhat.

A vetőmagnak kékkő, sósvíz és kevés oltatlan mésszel való páczolását üszög ellen, el ne mulasszuk. A sorvetővel-vetés előnyösebb ugyan, de ha nem rendelkezünk elegendő erővel, bizonyosan czélszerűbb: ügyes emberrel vettetni, mint lassan munkálkodva megkésni.

Burgonya és répa felszedetik, vermekbe vagy kazlakba rakjuk, de teljes beföldelés előtt száradni, gőzölgöni engedjük, ez által a rothadást korlátozzuk.

Törökbuza-törés bevégezendő, a csős törökbuza kasba (goróba) vagy szellős padlásokra halmoztatik, de betakarítás előtt minden éretlen nyers csövet külön választunk. A törökbuzaszár földszint levágandó, behordandó és kúpokba rakandó.

Haricska (hajdina) és késői paszuly betakarítását be kell végezni. A törökbuza között termett tőknek fagymentes helyet választunk.

Vetés végeztével az őssziszántás vagy trágyahordás megkezdhető.

A káposztát levágjuk, a házi szükséglet megtartván, a felesleges pénzre tehető.

A rétek és kaszálók legeltetését csak száraz időben engedjük meg, nem különben főgondjaink közé tartozik, hogy minden szekér és koci réteinkről kizárassék. Ha réteink trágyázásához elegendő ganéjjal nem rendelkezünk, hordjuk oda és terítsük el a burgonyaszárát és jó eredmény fog mutatkozni. Kora tavaszkor az elterített burgonyaszár összegereblyélve elszállíttatik.

Elévült luczernás, baltaczimés vagy kaszáló feltörendő.

Állattenyésztés. A gulyabeli marha száraz időben a réteket és letartott törökbuza-földeket járja.

A ménésbéli lovak éjjelre már kevés szalmát kapnak és később bocsáttatnak ki, nehogy deres tüvet egyenek.

Az elválasztott csikók zabot, jó szénát esznek és istállóban állott vizet isznak. Jártatásuk el ne mulasztassék.

A meddő sertések a répa- és burgonyaföldön turkálnak, a koczák a törökbuza-tarlót járkák, felböngészni az elhullott szemet.

A juhok üzetése folytonosan tart, mi végett a kosok abrakadagban részesülnek.

Vetés végeztével a kivénült ökrök hizóra állíttatnak, a négy éves tinók pedig lekötve járomba szoktatandók.

A hizó sertések törökbuzával élelmeztenek, de minden etetéskor pontosan kimért mennyiséggel, só és friss víz sohase hiányozzék.

Szőlő. A mennyiben csak lehet, e hó vége előtt ne szüreteljünk, ha kevesebbet is szürünk, de értékesebbet. Esős időben szedni nem kell, ugyszintén korán reggel sem, míg az idő ki nem melegszik és a harmat fel nem szárad. Az éretlen, hibás és rothadt gerezdek gondosan eltávolítandók, mert egy ily gerezd elrontja a szőlő gerezdek kitünőségét.

A lábbal való taposásról le kell mondani és helyette a szőlőmorzsolón szétzuzott malátát kádakban 12—24 órai állás és kevergetés után kisajtolni; némely szőlőfajt, mint p. o. a Rulandert azonnal sajtolni kell Vörös boroknál a zajos erjedés ahhoz való kádakban — a héján történik és csak ennek lefo-

lyása után 10—20 nap múlva sajtolunk. A mustot kénezni nem kell, mert csak akadályozzuk erjedésében és savanyát szaporítjuk. Kinek sok bora van és megteheti, építsen fűthető erjesztő helységet, hol a mustok 15—20° R. melegben végezhessék zajos erjedésüket, az így kiterjedt bor, eszterdőkkel hamarabb érik és nem fog minduntalan utóerjedésbe átmenni.

Pincze. Pinczében az erjedést szemmel tartani, az erjedésnél fejlődő szénsavagztól óvakodni kell; ha a zajos erjedés megszűnt, a hordokat feltöltögetjük, a pinczét tisztán kell tartani és szellőztetni. Minden szüretelő edényt a legnagyobb gonddal megakaritatunk és tisztán rakjuk el szellős és száraz színbe.

Gyümölcsös. Legtöbb téli gyümölcs szedésének most az ideje. Különös gondot kell fordítani arra, hogy a zsiros tapintatu almák (kálvilk), leszedésük után szellős helyre rakassanak, ellenben a száraz tapintatuak (renettek) leszedésük után zárt levegőjű helyiségbe rakassanak be, hogy a fonnyadástól megmentessenek. A tavaszi ültetéshez szükséges gödrök ásását megkezdhetjük. A vén fák tisztogatását és az ágak ritkítását folytathatjuk, mert a gyümölcs leszedése után, legjobban meg lehet ismerni a felesleges ágakat. A gyümölcsfák törzsei (meszes víz, marhavér és hamu keverékből készült kenőccsel) bekenésére most van a legalkalmasabb idő. Neustria brumata ellen, hogy a fáktól távol tartsuk, legjobb enygyűrűket kötni a fára. A fiatal fák törzsei a nyulak rágásai ellen, beköttenek. A gyümölcsfa trágyázására e hónap a legalkalmasabb időszak.

Faiskola. A magvak elvetését e hónapban be kell végezni, de ha avval elkéstünk, a magvakat porond közé ládák- vagy cserepekbe kell tenni és azokat a földbe ásva tavaszig ott hagyni. Az augusztusban szemzett vadonczok szemzései a köteléktől megszabadítandók. A saját használatra szolgáló és a megrendelt fákat kiásatjuk, a megrendeltek rendeltetési helyökre szállítatjuk, a saját használatra kiásottakat vagy azonnal elültetjük, vagy pedig használatukig földbe ásatjuk. A beoltot, de meg nem fogamzott vadonázok kipótólása kedvező időjárás mellett most is történhetik.

Konyhakert. Káposztafélétől felszabadult földterületek felásandók és murok- és petrezselyemmel bevetendők. Téli salátát átültetni még lehet. Gyökeres vetemények, mint p. o. murok, petrezselyem, zeller, paszternák, baraboly, retek stb. kiásandók; magnak a legszebb példányokat kell kiválasztani és azokat pinczébe külön kell elrakni, a többi eladásra vagy saját szükségletre megtartottakat pedig vermek vagy pinczékbe kell elrakni. A vetemény-kiszedés a lehető legszárazabb időben történjék. Téli káposzta, olaszkáposzta, karfiol és karalábé-szedésnek most van ideje, a télire szánt gyökereket kiméltel kell a földből kivenni és azokat pinczékben, porond közé kell elrakni, hogy egész télen a konyhára friss zöldséget adjanak. Tormakiásás, értékesítés és elrakásnak itt az ideje. Magnak való cékla- és répapeldányoknak a középszerűeket és épeket választjuk ki és azokat száraz helyen vermekben rakjuk el. A föld trágyázása és felásásának most az ideje, mert az őszi ásással sokkal könnyebben mivelhető és nagyobb hasznot hajtó fölterületeket kapunk, továbbá az őszi felásásnak még azon nagy előnye is van, hogy azt tavasszal nem kell felásni, hanem csak egy gereblyézést adva bátran beveteljük. A melegágyak földjét hordassuk ki és rostáltassuk át; a trágyát pedig vagy a komposzt dombra vagy egyenesen ki a kertbe hordathatjuk.

Díszkert. Szükség esetében a hegyek még egyszer lekaszáltatnak. Az élő virágok elszáradt hajtásai levágandók. Egy pár nyári növény magva most érik, tehát azok leszedésére gondot kell fordítani. Georginák 10 centimeter magasra a föld felett levágandók, gyökereik kiásandók és száraz, meleg helyen elrakandók, Rózsák levelezésére és elfedésére e hónap a legcélszerűbb időszak. Az üvegházi növények most üvegházba, a nekik legmegfelelőbb helyre rakatnak.

Méhészet. Ha valamely mult havi teendőnk még befejezetlen lenne iparkodjunk minél gyorsabban e hó közepéig végrehajtani, így el kell végezni az élelmezést, megnépesítést sat. A telelő helyet jó előre készítsük el, gondosan ügyelve, hogy különösen az egerek e helytől távol tartassanak. Még e hó elején méheink szétjárnak és gyűjtögetnek, a mit lehet. Ekkor lépnek fel a darázsok is, melyek különösen a hűvös reggeli órákban, 3—4 fokú melegben — üzik rablásaikat méhcsaládainkban, a mikor akadály nélkül tehetik, mert a méhek a lépes méz alsó részéről, a hideg miatt éjjelre a kas felső részébe húzódnak. Ezért a röplukat körül-belül 9 óráig elzárjuk; a darázsok elfogására a kasok elé lyukas pléhlemezzel fedett poharakat rakunk, a pléhfedőnek száját belül mézzel kenjük be, melynek, szagára a fürkésző darázsok betolakodnak és ki nem jöhetvén a pohár fenekén lévő vízbe fuladnak. Mielőtt azonban reggel a méhkasok röplukait kinyitjuk, a darázsfogókat távolítsuk el, nehogy méheink is bele buvjanak.

Az ezen hóban átdobolt — más köpüvel egyesített — kevéssé, de üde léppel bíró, azonban már nép nélkül maradt kasokba szellős helyret felagatva kezeljük, a mi most annál könnyebben történhetik, mivel már a méhmoly nem garázdálkodik; rajzáskor azután az ilyen kasokba fogjuk a rajt, a mi rendkívüli előnnyel jár.

Ha a pótfiókokban — alul rakott ládákban — csupán lépészlet volna, kimetszük és féreteszük.

A méhészek legnagyobb része e hó végén méheiket téli szállásra helyezi.

Erdészet. F ő h a s z n á l a t. E hó végén kezdődik a vágatás. A magfák megelőzőleg kijeleltetnek. M e l l é k h a s z n á l a t. A munkoltatás foly, a téli legeltetés megkezdődik. Erdőmivelés szempontjából mag gyűjtetik és ha azt azonnal el nem vetjük, télire jól el kell helyezni. Erdővédelem, mint septemberben; de most már fokozni kell az őrzést, mlután fatolvajlási esetek is szaporodnak. V a d á s z a t nyul és rókára nagyban üzetik, ugy szintén őzsutára is. —

Az orsz. magyar kertészeti egyesületről, a deési első vándorgyűlés alkalmából.

II.

Van nekem egy pár igen tisztelt ismerősöm, kik egész szenvedélylyel üzik az indítványozást. Nincs oly parányi gyüleceske, melyet ők egy-két új indítvánnyal ne szerencséltesse.

Ezek magokba nézve mind igen szépek szoktak lenni, de az a szerencsétlenségük, hogy legnagyobb részök szellemi vagy anyagi eszközök elégtelensége miatt kivihetetlen.

Egy izben akadt ama gyűléseknek egy bátorszívű tagja, ki „a közvélemény áramlatával dacolva“ ezt merete mondani: Ha az indítvány önmagában elég az üdvösségre: akkor én kötelezem magamat, hogy egy álló hónapig mindennap teszek egyegy nagyszerű indítványt, melyek közül avagy csak egynek is életbe léptetése nevetem halhatatlanná fogja tenni! Az indítványok jóságának próbája a gyakorlati kivihetőség.

Nem tartom elégnek a szép eszméken való lelkesülést: ezt bizzuk az idealistákra. Nekünk gazda és kertész embereknek főtékintettel arra kell lennünk: kivihető és életrevaló-e az indítvány?

Ezeket azért bocsátottam előre, nehogy valaki azt fogja rám, hogy én az alakulással küzködő kertészeti egyesületet

akarom megbuktatni, midőn az eszme megmentése érdekében, a szervezet módosítását sürgetem.

A „Sorakozzunk“ című felhívás a kertészeti egyesület felállításának szükségét így indokolja:

„Oka kertiparunk százalmas állapotának abban rejlik, hogy a társadalomban hiányzott eddig ez érdeken (1) közérzület; hiányzott azon közeg, mely ezen érdekeknek kimivelésére a mozgalmat megindítsa, a teendőnek irányát kijelölje és az öntevékenység által jól megmunkált talajra vezesse az állam gondoskodását“.

Pedig sem a közérzület, sem a közegek nem hiányoztak, s nézetem szerint az új kertészeti egyesület éppen azzal követ el végtelen hibát, hogy egészen új alapot akar teremteni, s a régit — mintha nem is léteznék! — figyelmen kívül hagyja.

Van hazánkban tudomra 62 gazdasági egyesület. Ezek mindnyájan kisebb-nagyobb mértékben „a kertipar érdekeljei“ voltak. Magokban egyesítették a szakerőket, könyvtáraikba meghozták a szakműveket; alakítottak mintagazdaságokat, közkerteket, gyümölcsstelepeket; rendeztek időnként kiállításokat, melyben a kertipar termékei a megillető diszes helyet foglaltak el, a közönség tanuságára.

Ezek a hazai kertipar ápolói és legerősb támaszai. Benők van az erkölcsi és anyagi biztosítás minden eszköz a tovább haladásra.

Csak ezen erők egyesítése van hátra; hogy a mit eddig külön, időnként tettek, ezután együtt, folytonosan közös terv szerint művejjék.

Az eszme annyira népszerű, hogy nem kételkedem: valamennyi gazd. egyesületünk örömmel csatlakozik hozzá, ha Décsről az ott megjelenő Szolnok-Dobokai és erdélyi gazdasági egyletek ily szellemű körirattal keresik meg őket.

„Rendezzenek időnként a gazd. egyletek együtt szövetségbe, országos kertészeti kiállításokat, küldjék el ezekre megbizottaikat, kik magokkal vigyék az előre kitűzött s otthon saját kebelökben megvitatt szakkérdéseket. Magokkal vigyék saját vidékük kerti terményeiből a szebbet, jobbat, újat, közismertetésre méltót. Hazavigyék a tanuságot és az új anyagot terjesztésre, további tervszerű feldolgozásra“. A mennyiben központi vezetésre lenne szükség: arra való lesz a budapesti országos magyar gazd. egyesület.

Mindenik hazai gazd. egyesület egy már szervezve álló ügynökség is lenne, kik „előnyös és biztos forrásul szolgálnának“ a közönség számára.

A „vidéki köröket“ pótolnák az egész országot behálózó községi gazdasági egyletek. Ezek feladatának jellemzésére elég lesz emlékeztetnem fölújtanom Kodolányi ismeretes alapszabályainak 3-ik pontját, mely így hangzik:

„Az anyagi előmenetel előmozdítása történik: a) az egyesület költségén beszerzett kitűnő gazdasági és kertészeti magvak, gyümölcsfák és oltógalyaknak az egyesület tagjai közötti szétosztása, b) továbbá czélszerű gazdasági gépek és eszközöknek az egyesület tagjai közötti kisorsolása, c) ne-

mes tenyész apaállatoknak beszerzése, s azoknak csupán némi csekély dílyért az egyesületi tagok állatai fedezésére való átengedése, s d) termelő gazdasági társulatok alakítása által“.

Mennyivel szebb, valóban nagyszerű jövővel kecsegtett egy ilyen országos kertészeti egyesület!

Legyenek általunk a déesi vándorgyűlésre megjelenő tagok szívesen üdvözölve! Meglesz kétség kívül az ottani barátságos érintkezésnek és eszmecserének maradandó haszna.

Igyekezünk a kiállítást mentől gazdagabbá és tanulságosabbá tenni. Mutassuk meg a Királyhágón tulról jövő szakférfiaknak: mivel birunk, mennyire haladtunk? Okolni fognak nálunk bizonyára ők is több tekintetben; valamint mi is okulást várunk tőlük és fogunk találni nem egy kérdésben.

Befejezésül még egy végső észrevételt teszek a Lukácsy Sándor ideiglenes igazgató ur által közzétett tárgysorozatra.

A ki sokat markol, keveset fog! A szervezeti módosítások megvitatása után, a mostani első gyűlésen csak a gyümölcs tenyésztésre és magtermelésre vonatkozó tárgyalásokra szoritkozna. Hiszen egyedül a 4-ik pont *) alaposan megvitatra és a mennyire lehetséges helyesen megoldva, a gyümölcs kiállítás tanulmányozásával kapcsolatban, elég gondot ad és méltó munka lesz.

— Elmondtam a mit most legszükségesebbnek tartottam a többit akkorra halasztom, mikor e fontos ügyhöz mások is hozzászóltak.

Szabó Sámuel.

A nemzetközi szőlőismei bizottság működése. **)

(Budapest, 1879. szeptember 17 és 18-án.)

A nemzetközi ampelographiai (szőlőismei) bizottság VII-ik évi ülését a m. kormány, az orsz. gazd. egyesület és a főváros közös meghívása folytán ez idén Budapesten tartotta meg, mely körülmény a szőlészet és borászat terén fáradhatatlanul működő erdélyi gazd. egyesület is arra indítá, hogy magát ezen alkalommal nem csak képviseltesse, hanem a napirend egyes kérdéseivel is előlegesen elkészített munkálatokkal hozzászóljon. Paget János és Bárány Apó Károly mint a bizottságnak már korábban megválasztott tagjai, Gamauf Vilmos mint az erdélyi, Dr. Wolff Gyula, mint a torda-aranyosi gazd. egyesület képviselője leletek meg. Az országos gazdasági egyesület részéről Korizmic László alelnök, később Gróf Szapáry Gyula elnök üdvözölte a megjelenteket, kikhez a kormány nevében még Kenessey Kálmán, min. tanácsos és a főváros nevében Ráth Károly főpolgármester intézett néhány szót. Ezután Göthe Hermann az ampelographiai bizottság derék vezértitkára mondott köszönő beszédet, mire a megalakulás következett. Elnök lett: Kerntler Ferencz országgyűlési képviselő, alelnök: Paget János, titkár: Gamauf Vilmos. Az egyeleti tárgyak kö-

*) „A nagy tenyésztésbe felveendő gyümölcsfajok meghatározása és a fajok elnevezésére teendő intézkedések, tekintettel az ország vidékenként eltérő viszonyaira“.

***) Postai akadályok miatt késett.

zül legfontosabb volt az „Ampelographiai Értesítő“ kérdése, melyre nézve beható vita után határozatott, hogy az francia és német nyelven jelenjék meg. de az orsz. gazd. egyesület egyzersmint megkeresendő lesz, hogy a közlemények magyar nyelven megjelenését is lehetővé tegye. Jövő évi gyűléshelyül Montpellier vagy Lyon van kiszemelve, ha azonban innen meghívás nem érkeznék, a német kormány felkérése folytán Geisenheimben fog összegyűlni a bizottság.

A szőlőfajok mesterséges osztályozása kérdésében, mint előadó Göthe Hermann szerepelt, ki első sorban a bogyót véve tekintetbe 1) gömbölyű 2) hosszukás és 3) határozatlan alakú bogyókat különböztet meg. Második beosztási indoka a levél alsó lapja ismét három osztályval: 1) csupasz 2) nemes 3) gyapjas vagy határozatlan. Végre a levélöblöt teszi figyelmé tárgyává, mely lehet 1) nyílt 2) zárt és 3) bizonytalan. Ezen egyszerű beosztás 27 csoportba sorolná a közel másfélszer szőlőfajt, a nélkül, mint példákkal bizonyítja, hogy a rokonokat szétválasztaná, vagy összezavarná.

Evvel szemben Dr. Takács, Sümegről, a szőlészetnek munkásságban megöszült bajnoka saját rendszerét adta elő, mely azonban annyi és részben oly kétes ismérveken alapszik, hogy a t. indítványozón kívül más alig lenne képes azt alkalmazásba venni. A vita nagy érdeklődéssel folyt, sokan és alaposan szólottak hozzá, de a nagy többség Göthe rendszerét fogadta el, a gyakorlatra bizván a netáni hiányok kiderítését. Dr. Molnár István ki baleset következtében meg nem jelenhetett, 15 faj szőlőt küldött be ismertetésül, melyek közül néhány hibásan volt elnevezve. — A Göthe, Gróf Rovasenda és Pulliat által készített szőlőleírásai kérdőív mintának elfogadásával az első ülés véget ért.

A bizottság a rudas fürdői kertben mint a főváros vendége költötte el villásregelijét, mely alkalommal valóságos toasztápor özönlötte el a társaságot. Megemlítjük a Korizmiest, ki poharat emelt „az erdélyiekre, kik e téren annyira elhagyták a magyarországiakat, hogy előhaladásukat irigyelnünk kellene, ha nem volnának testvéreink“. mely megtszettelést szellemdús válaszában Dr. Wolff Gyula köszönte meg. Ezután a kocsik hosszú sora a budai szőlőiskolába indult, hol a derék igazgató Molnár István kalauzolta a vendégeket. Az iskola tán kissé kiélt és szegény talajon példásan mivelve számos jeles fajban bővelkedik, de szintén nem ment az általános bajtól, melynek leküzdését éppen az ampelographiai bizottság czélul tűzte, t. i. a hamis nevűségtől!

Már délután 5 órakor ismét a gyűlésteremben voltak a tagok, hol Göthe Rudolf, a geisenheimi (Poroszország) igazgató tartott egy remekül kidolgozott és szónoki hévvel elmondott előadást „a szőlőnemesítésről“, mely a phylloxera-vész miatt ma már életkérdéssé vált. Számos rajz a táblán, vagy külön bemutatva bizonyítja, mennyit fáradozott előadó e tekintetben. A kísérletek szabaddan sehogyssem sikerültek, az üvegházban történt nemesítések közül leginkább bevált a forrasztás (Ab-lactiren). Elnök a jeles értekezőnek, ki a gyakorlatnak tudományos indokolásával különösen megnyerte a figyelmes hallgatóság tetszését, külön és jegyzőkönyvileg is köszönetet mondott, mire Molnár István a zöld oltás körül tett érdekes

tapasztalatairól referált. A tárgyhöz majd mindenki hozzászólott, végre Göthe Hermann mint phylloxera-ellenes szőlőt (alanyt) a Vitis Solonist (Zanisrebe), mely állítólag nálunk is vadon előfordul, ajánlotta s egyzersmind megemlítette, hogy a marburgi iskola ebből nemsokára nagy eladó készlettel fog birni. Miután azonban a szőlővessző szállítása be van tiltva, sürgős köteletségünké válnék, hazánkban a Vitis Solonis felkeresésére a legnagyobb gondot fordítani, mire nézve első sorban tán a bontanikusok segélyét kellene igénybe venni.

Az érdekes ülés után a „Hungaria“ szállodában dús asztal várta a tagokat, melyben a földmívelési miniszter Bárány Kemény Gábor ur is részt vett és jobbán Göthe Hermannal, balján Korizmiest Lászlóval az asztalfőn foglalt helyet., a vig lakomát Berkes Lajos zenéje fűszerezte, de csakhamar „tuss“-nál egyebet nem igen ért réá játszani

A befejező ülés szeptember 18-án délelőtt 9 órakor tartott. Az olasz képviselő Cerletti igazgató számot adott kormánya s hazája szőlészeti törekvéseiről., Villási Pál a maros-vásárhelyi ügyvéd Kovács Samu által a Pinot noirból nevelt „Székely szőlő“ magoncot mutatja be, mely jó husos csemege szőlőnek ígérkezik., azután a „Leánykát“, melynek nagy jövőt jósolt. Aelnök Paget a lapunkban is megjelent „Erdélyi boraink szereplése a párisi közkiállításon“ című röpiratot osztja szét, mire Gamauf Vilmos az erdélyi gazd. egyesület megbízásából szerkesztett: Az ujabban importált szőlőfajok közül, melyek bizonyultak leginkább értékeseknek? című dolgozatából olvasta fel a legérdekesebb részleteket. Miután e munkát, mely az erdélyi borvidék fáradságosan gyűjtött adatait öleli fel, a sepsiszentgyörgyi vándorgyűlésen is tárgyalva lesz, itt bővebben vele nem foglalkozunk és csak azt emlíjük, hogy az elért eredmények illusztrálásul az illető borok is nagy részt be lettek mutatva. A Riesling — mondjuk meg őszintén — nem tetszett, zamata kevés, sava kissé sok volt, de a Traminer tüzes nedve, a Welsch riesling kitűnő asztali bora, a Sauvignon felséges itala, valamint a Carbenet üde cseppjei annál inkább hódítottak, úgy hogy Kenessy Kálmán tanácsos ur, dacára a tudományos ülésnek, ellent nem állhatott annak, hogy e borok termelőjére (egy rieslinget B. Apór mutatott be, a többi bór a Paget pinczéből származott) poharat ne köszöntsen, mire az egész társaság lelkesen éljenzé érdemdús — mondhatjuk már — hazánkiát, Paget Jánost. Különb. elnök indítványára az erdélyi gazd. egyesületnek a szőlészeti terén szerzett bokros érdemeiért, valamint előadónak is értékeséért jegyzőkönyvi köszönet lett megszavazva.

Molnár igazgató érdekes előadása a magyar borászat történeti fejlődéséről az eddig ismeretlen adatoknak egész halmozatát tartalmazza s ha a források részletes felsorolását a szövegbe fel nem veszi, hanem jegyzetképpen csatolja, mindenesetre formailag is sokat fog nyerni a szorgalmas búvárkodásról tanuskodó dolgozat.

A szőlőfajok fő-neveinek megállapításánál Dr. Wolff Gyulát, ki a megelőző vitákban is mindenkor behatóan részt vett; illetve a legnagyobb érdem. Számos erdélyi fajnak leírását hozta magával s mindegyiknek szárított levelét is bemutatta., e

leírások az ampelographiai szótárba fel fognak vétetni, valamint sok általa beküldött igazítás is. Neki köszönhetni azt is, hogy a Mosler főnév helyett, mely helytelen, a magyar Furmint fog jövőre szerepelni.

Némely jelentéktelenebb tárgy elintézése után az ülés, melyen Németország, Szerbia, Olaszország, Ausztria, Csehország s Bajorország voltak képviselve, véget ért s a tagok tetemes része a tokaji kirándulásra indult, melyről közelebb külön fogunk referálni.

Gamauf Vilmos,

Malomvám-örlési ellenőr.

A malomtulajdonosok régóta azon tűnődnek, hogy malmaikban az örlési vámot mi módon lehessen ellenőrizni és ez okból oly malmokban, a hol a malomvám jövedelme évenként tetemes, ott egy külön megbízható egyént, vámbíró-t tartottak és ha ez igazságos és szemes volt a molnárral szemben, akkor némileg sikerült az ellenőrzés, de ha ezen tulajdonok hiányoztak, akkor a tulajdonos nem nyert semmit, hanem az őt illető vámjövedelemből még egygyel több egyént fizetett. Kisebb malmokban, melyeknek nagyobb örlési vidéke nincsen, ilyen vámbírói állás felállítható nem volt.

Most végre sikerült egy czélszerű, új vámellenőrző gépezetet, illetőleg garatot feltalálni Stemmer József és társának, kik is erre az oszt. m. birodalomban kiváltságos szabadalmat nyertek; ezen gép az 1879-ik évi országos ipartárlaton kitűnőnek ítéltetett.

Ezen találmány és szabadalom szép eredményt szerezhetne a feltalálónak, ha valahol külföldön történt volna és terjedett volna el, de itt nálunk a honi új találmányokat nem szokták kellő figyelemben részesíteni.

Az új örlési ellenőrgépezetnek előnyei:

1-ör A tulajdonos biztosan megtudhatja, hogy minő mennyiség járt le egy bizonyos időben a garaton és ebből a rendes vámot kiszámítva, azt a molnár elé adni tartozik.

2-ör Hogy a molnár hire nélkül nem űnthes fel senki, és vám nélkül nem örölhetnek semmit rajta.

3-ör Hogy az örülő feltöltött gabonája zár alatt lévén, nem félheti lopás vagy kicseréléstől és miután a garat önvámolóval van ellátva, biztosítja, hogy több vám a jogosnál nem vehető és ezt az örülő láthatja is.

Ezen előnyökkel szemben azonban vannak ezen gép alkalmazásának (de nem a gép szerkezet jóságának) hátrányai is:

1-ör Hogy népszerűtlen, még pedig azon okból, mert az örülő nép megszokta a malomba vitt 4—5 vékás zsákját mint három vékást mondani és a molnár, ha kivált a concurrens malomtól félhetett, kénytelen volt az örülő állítólagos mennyiségét vámolni és így részben vámnélküli örléshez lévén szokva a nép, ezen garatot nem pártolja.

2-ör A molnárok természetes ellenszenvé és ezzel megküzdeni nagy kitartás. kívánatik, mert ők képesek az örület elküldeni, hogy a tulajdonos visszategye a régi és nékiek talán jövedelmesebb garatot.

3-ör Legnagyobb ellensége, hogy ha a szomszédos malmak tulajdonosai nem állítják be együtt és egyszerre, a mi pe-

dig mindeniknek előnyére válna, ezen garatot, az örülő az előbb leírt két okból nagyon hajlandó a szomszéd malomba menni, vagy akad ezen szomszédok között oly élelmes, ki megtudva ezen elenőrző garatok iránti ellenszenvét a népnek, az ő malomába ő maga elviszi a gabonát örlés végett és vissza is szállítja, természetesen idővel a fuvarbér vámot is felszámítván.

De mindezen hátrányok nem a garatgépezet szerkezeté ellen szólanak, mert az igen jól megfelel az általa elérni feltett és elől elősorolt czélok nak.

A gépezet leírása helyett (melyel azonban a tulajdonos készséggel szolgál), bárkinek, itt Sz.-Fenesen nálam alkalmazásban lévő 8 ilyen önvámoló ellenőrző garatot mutathatok és ez alkalommal egy ilyen rövid leírás keretébe be nem vehető bővebb felvilágosításokkal is szívesen szolgálok.

Két hónap óta van nállam alkalmazva és daczára annak, hogy a fent leírt élelmes válalkozás ellenem is felhasználított — de később ellensúlyoztatott — ezen időszaknak a vámjá, egybe hasonlítva a múlt évi hason időszak vámjával azt felülmulja.

Különösen olyan malomtulajdonosoknak, bérlőknek, kiknek malma közel concurrens malmakkal körülvéve nincsenek, (és így a népszerűtlenség miatti elpártolás esélyeitől nem tartatnak) kiválóan ajánlhatom, mint az ellenőrzésnek teljesen megfelelőt.

Egy garat ára önvámolóval 50 frt és megrendelhető külmunostorutca Nr. 18. Stemmer József és társánál Kolozs várt.

Legczélszerűbb lenne azonban, ha a szabadalommal bíró feltalálók ezen ellenőrző garatot egy kiterjedett gépgyárosnak átadnák, ki által annak elterjesztése talán inkább és jutányosabban eszközölhető lenne.

Ezen vámellenőrzési garatok a közelebbi Sepsi-Szt.-Györgyi és Déesi gazd. kiállításokon be Iesznek mutatva — és erre a malom tulajdonosok figyelmét felhívom.

Szász-Fenes, september 19. 1879.

Szabó József.

A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet

1879/80-ik tanévére a beiratások október hó 1-étől 6-áig tartanak. Fölvételi föltételek: 6 gymnasiumi, vagy 6 reál, vagy 6 polgári iskolai osztály jósikerü bevégzése. A tanintézet szervezetét feltüntető „Értesítő” kívánatra díjnélkül megküldetik az igazgatóság által.

A Phylloxera Erdélyben van!!!

Szilágyság nagy kiterjedésü szőlőhegyeit a Phylloxera meglepte! E rémhir érkezett hozzánk. Péer helységében, mintegy 60 holdnyi területen a m. ministerium kiküldöttje a bajt feltalálta. Az új csapás Erdély bortermelésének egész jövőjét fenyegeti. A részletes tudositást várjuk.

Vidéki gazdasági tudósítás.

Ilyefalva, 1879. sept. 21.

Őszi és tavaszi gabonák közepes termést adnak és szárazon betakarodtak, a törökbuza-terméssel együtt, így a pityóka is. Sarju semmi az időjárás száraz volta miatt. — Makk közepes termést mutat. — Az egerek szonyatos meanyiségre elszaporodtak, nem kevés ártalmára mindennemű terménynek. — Takarmány középszerszerű mennyiségben. — Ugarlás és forgatás jól sikerült; vetési idő most volna, de a nagy szárazság miatt megkezdeni nem lehetett. — Buzának ára 7 frt 30—40 krig, rozsnak 4 frt 25—30 krig, Zabnak 2 frt 20—25 krig, törökbuza 4 frt 50 kr hectoliterenként.

Marhák egészségesek — jó kelendőségben vannak.

Nagy Hubert.

Lapunk mai mellékletét

a zämi uradalom gyümölcsfa-, szőlővesz- és másféle mivelési növényeinek árjegyzékét ajánljuk érdeklődő t. olvasóink szives figyelmébe.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, sep. 21—sep. 27 -ig. 1879.

Buza nagyon élénk, árak emelkedőben; forgalom 120,000 metermázsa, ár 12-80 frt.

Rozs emelkedőben, forgalom 3000 metermázsa, ár 8-30 frt.

Árpa lanyha üzlet, ár: takarmányárpa 6-50 frt, seres árpa 10-50 frtig.

Zab közepes üzlet, forgalom 2500 metermázsa, ár 6 frt.

Törökbuza gyenge üzlet, forgalom 3000 metermázsa, ár 6-70 frt.

Repcze közepes üzlet, forgalom 6000 metermázsa, középár 10-75 frt.

Gyapju üzlet lanyha, árak a vevők javára. Eladatott 70 metermázsa középfinom egy nyiretű 106—110 frt, 80 metermázsa közepes posztógyapju 83—88 frt, 90 metermázsa havasi nyári 87—88 frt, 200 metermázsa nemesített zigaja 52—53 frt, 80 metermázsa bánáti zigaja 43—44 frt. (Árak per 56 kilogramm). — Gyárilag mosott gyapjuból körülbelől 5500 kilo kelt el, 2—2-75 frton kilója.

Gabona-árak:

	minimum és maximum: Budapest sept. 27.	Becs sept. 27.
Buza	12 05—13 60 frt	11 60—13 90 frt
Rozs	8 10— 8 25 frt	8 30— 9 50 frt
Árpa, takarmány	6 60— 6 90 frt	— — —
Árpa, szeszfőzésre	7 30— 7 90 frt	— — —
Árpa, seres	8 50—10 50 frt	10 15—11 40 frt
Zab	5 95— 6 10 frt	6 10— 7 00 frt
Repcze	10 75—11 25 frt	11 00—12 62 frt
Törökbuza	6 75— 6 90 frt	7 20— 7 55 frt

Budapesti marhavásár sept. hó 25-én 1879. Összes felhajtás 3046 db nagy- és 5010 db apró marha. Ebből eladatott: 166 drb. bika, 1212 drb. ökör, 1139 drb. vágó tehén, 360 drb. fejős tehén, 219 drb. bival, 235 drb. borju, 4774 drb. juh. — Árak: bika darabonként 70—186 frt, ökör páronként 210—315 frt, vágó tehén páronként 150—250 frt, fejős tehén darabonként 80—206 frt, bival páronként 160—225 frt, borju darabonként 14—32 frt, juh páronként 12—18 frt. Husáruk 100 kilonként: ökörhús 48—52 frt, tehénhús 47—50 frt, borjús 70—96 frt, bivalhús 42—45 frt.

Bécsi marhavásár sept. hó 22-én. Összes felhajtás 2534 darab és pedig 1613 drb. magyar, 768 drb. lengyel és 153 drb. német fajta, melyből 2335 drb. ökör, 91 drb. tehén,

50 drb. bika és 58 drb. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 54—57 frt, lengyel 55—57 frt, német 56—58 frt, tehén 50—54 frt, bika 48—52 frt, bival 44—47 frt. Lában darabonként 100—200 frtot fizettek.

Köbányai sertésvásár sept. 26-án: (Az első magyar sertésbizalmi részvénytársaság jelentése.) A z üzlet a mult héthez képest úgy a szükségletre mint az árra vonatkozólag jelentéktelen változás nélkül folyt le, és mert a készlet is csökkent; a hangulat a hétvégével kellemesebb maradt. Október első felében szállítandó több nagyobb tétel nehéz sertés klgromonként 37½—39½ krral kötöttet.

Jegyzett árak: magyar sertés 280—340 klg. nehéz 38½—39¼ kr, 200—250 klg. 40—41 kr, 140—180 klg. 43—44½ kr, szerb-könnnyü 39½—41 kr, nehéz 37½—38½ kr, oláh és tuskés 40¼—41 kr, klgja tisztasuly. Eliség árak: tengeri 7 frt. árpa 6 frt60 kr, mm. és készpénzért hajóról. Helyi állomány: sept. 19-ről maradt 71630 drb. Felhajtattott: Alföldről kövér 6500 drb., sovány 960 drb., Erdélyből 200 drb., Szerbiából 1870 drb., Oláhországból 1570 drb., magyar állam vasuttal 250 drb., vidékről 50 drb., összesen 83030 drb. Elhajtattott: Felföldre 960 drb., Bécsbe (mult héten 516 drb.) 4030 drb., Prágába 990 drb., Bodenbachon át 2390 drb., Rutkán át 1120 drb., Stuttgart és Mainzba 190 drb., összekötő vasuttal 20 drb., budapesti fogyasztás 2340 drb., kültelki fogyasztás 120 drb., Szegedre 350 drb. Összesen elhajtattott 12510 darab. Marad állomány 70520 darab. A részvénytársaságokban 12040 drb., van elhelyezve.

Drezdai vásár sept. 22. Felhajtva 779 drb vidéki és 566 drb magyar sertés volt, az első 51—58 fillért, az utóbbiak 45—48 fillért értek el ½ klgjáért.

Berlini vásár sept. 22. Felhajtás 6707 drb. Az üzlet daczára a csekély készleteknek áremelkedés nélkül folyt le. Mecklenburgi 50—52 mk. orosz 40—42 mk, 100 ű vágósuly, magyar 40—42 mk, 45—50 ű tárával.

Bécsi sertésvásár september 23-án. Összes felhajtás 4417 darab és pedig 1066 drb. nehéz, 1287 drb. középnehéz és 2064 drb. süldő; melyből 944 drb. magyar, 2064 drb. orosz-lengyel, 1293 drb. szerb fajta, és 116 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 35—36½ frt, középnehéz 34—35 frt, süldő 30—37 frt, zsir 45—48 frt.

Disznózsir a disznó-árak emelkedő irányzatú, kész áru hordóval együtt 45½—47 frt, october havi kötésben hordó nélkül 42½—44 frt.

Szalonna élénk kereslet folytán emelkedő; vidéki szalonna 42—45 frt, városi áru 43—45 frt; füstölt szalonna 49—50 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 4000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközök.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál

(2.) (39—52.)

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajtóház.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.

A csaknem félszázad óta fennálló

(13.)

(10—12.)

1831-ik évben alapított

szabadalmazott trieszti

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

(ASSICURAZIONI GENERALI)

kolozsvári főügynöksége, **Boér Sándor** által képviselve.

Az erdélyi gazdasági egylettel, 1879. július 1-én, 12 évre terjedőleg kötött szerződés értelmében, elvállalja az Erdélyi gazdasági egylet n. é. tagjai biztosításait **rendkívüli leszállított díjtételek** mellett, 1) **tűz-**, és **villám-**, 2) **jég-** és 3) **szállítmány-károk** ellen, továbbá biztosít 4) **tőkéket** és **életjáradékokat** (nyugdíjat) **az ember életére**, mindenféle módosztatás szerint.

Kifizetett kártérítések: 1878-ik év folytán, 15,404 káreset után **6,330,771 fr 18 kr.**
és a társulat keletkezése óta 379,317 " " **129,319,662 fr 57 kr.**

Az 1878-iki évre közzétett és minden ügynökségnél betekintheső vagyonmérleg szerint a társaságnak készpénzben, értékpapirokban meglevő, továbbá ingatlanokban, jelzálogkölesönben, bankoknál stb. elhelyezett **alap- és tartaléktőkéje: 22,950,488 fr 99 kr.** a több éves biztosítások váltóval fedezett díjjai: **11,715,122 fr 99 kr.**

Figyelmeztetés: Bátrak vagyunk különösen az Erdélyi gazdasági egylet n. é. t. tagjait egész tisztelettel felhívni: méltóztassanak a fennhivatolt szerződés által megállapított rendkívüli kedvezmények igénybe vétele czéljából az iránt rendelkezni, hogy biztosítási szándékuk egyenesen az alólírt főügynökségnek, vagy a társaság ügynökei tudomására jusson, kik aztán a további teendőkről gondoskodni fognak.

WALSER FERENCZ

első magyar **Gép- és tűzoltószerek-gyára**, harang- és ércöntőde.

Budapesten és Kolozsvártt

Borsajtók a legkitünőbb rendszerű,

Szöllő roncsoló-malmok és rosták,

Borszivattyuk minden bozzá való felszereléssel gyári áron kedvező feltételek és jótállás mellett ajánlja

Walszer Ferencz magyar gazdasági gépgyárai egyesített raktárának és gépműhelyének erdélyországi fióktelepe

Kolozsvárt, bel-monostorutcza 12. szám,

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek,
(Értelmes ügynökök és ismételadók kerestetnek).

(15)

(11—23)

(13)

KIR. SZAB.

(12-12)

AZIENDA ASSICURATRICE.

a birodalom legrégebb biztosító intézete. 1822-ik év óta áll fenn.

(Vezérügynökségi iroda : Kolozsvártt. párisutca 19-ik szám.)

Biztosítéki tőke 12 millió forint

57 éves működése óta tűz-, jég- és életbiztosítási károkért összesen több mint **100 millió** forintot kárpotolt.

A kir. szab. Azienda Assicuratrice alólírott vezérügynökségének van szerencsége ezenel tudatni, miszerint a **legolcsóbb díjak mellett** elfogad ajánlatokat:

Tűzkárok ellen épületekre. gabona-, széna-, termény- és gépekre, vagy bármí más készletekre.

Jégkárok ellen teljes kárterítés biztosításával.

Életbiztosításokra minden fenálló módozatok szerint.

A biztosító közönség kényelmére a kötvények azonnal általunk állítatnak ki.

Nagyobb birtokosok **gazdasági egyleti tagok külön kedvezményben** részesülnek.

Az Azienda Assicuratrice
kolozsvári vezérügynöksége:
VOITH GERGELY.

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	telej buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tűzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterozo		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Décs		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déva		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogarás		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gy.-Sz.-Miklós	sept. 20	700	650	425	400	200	425	170	30	—	36
Kolozsvár	sept. 25	700	—	470	—	200	440	160	130	300	44
H.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Enyed		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
H.-Szeben	sept. 26	840	740	480	410	250	480	140	90	300	46
Begesvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Sz.-György	sept. 22	720	700	440	350	240	500	280	150	400	42
Szamosújvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Zégen	sept. 25	700	462	438	—	225	362	120	60	230	40
Sz.-Udvarhely	sept. 23	700	550	500	—	225	400	180	35	200	36
Torda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Hunyad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Melléletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét

a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetés szerint akarhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-24 1-30 1-36 1-42 1-52										
	széri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
8/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105	
4/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
3/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és

lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészen engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.